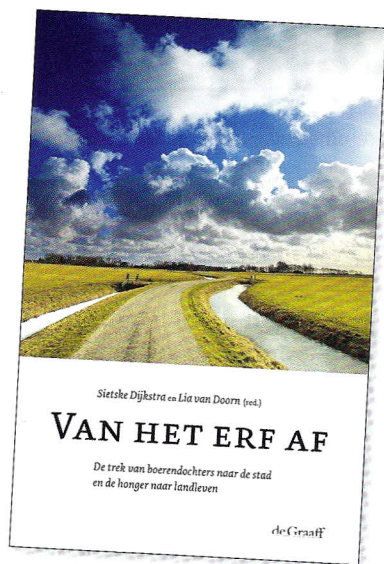

'Een goed wijf is het halve bedrijf'

PETER RENSEN

'In de hooitijd voelde ik me één met heit en met mijn broers, met de familie en het bedrijf', aldus Hilde Bakker. Hilde is één van de tien vrouwen die aan het woord komen in *Van het erf af*, een bundel verhalen over de trek van jonge vrouwen van het platteland naar de stad.

In de verhalen komt de hooitijd steeds terug. 'Hooien' was het ritueel waarin de schoonheid van het boerenleven van de jaren vijftig en zestig was samengebond. Op het land met het hele gezin, ieder een rol die hem of haar in de waarde liet. Het gevoel samen te werken aan de toekomst. 'In de hooitijd moest er hard en snel gewerkt worden en hielp ik enthousiast mee', vertelt Hilde Bakker over haar kinder- en jeugdtijd op de boerderij. 'Harken of heel langzaam de trekker rijden, terwijl de mannen de hooibalen op de rijdende wagen stapelden. In de schafttijd was het dubbel genieten van de boterhammen en thee die mijn moeder naar het land bracht.'

Maar hoe mooi de hooitijd ook was, op de trekker werden de boerenmeiden zich, oogst na oogst, bewuster van wat het landleven inhield voor mannen en vooral voor vrouwen.

De boeren mochten dan trots zijn op hun vrouwen – 'Een goed wijf is het halve bedrijf' zei de vader van Gerda Aarnink dikwijls – maar de vrouwen waren vaak ongelukkig met hun rol en positie. Na veel ruzie over het vermeende losbandige leven van haar opgroeiende dochter Hilde Bakker, geeft haar moeder uiteindelijk toe: 'Ik wou dat ik zo vrij was als jij.' Voor de dochters die gegrepen zijn door het boerenleven is er weinig uitzicht om zelf boer te worden. De tijd was er niet naar. Trudi Miltenburg was graag boer geworden, maar haar vader heeft het nooit gevraagd en uiteindelijk heeft de boerderij geen erfopvolger gekregen. Voor de andere dochters lonkte het bestaan als vrouw van de boer niet.

Van het erf af schetst de losmaking van de boerencultuur van ondernemende jonge vrouwen. Uit de herinnering en vanuit het perspectief van

nu, ouder en wijzer. Trots op wat zij bereikt hebben, vaak tegen de stroom in en op eigen kracht. Krachtige persoonlijkheden, die na de recalcitrante puberperiode ook weer een plekje probeerden te vinden voor de schoonheid die zij ervoeren op de trekker. Een schoonheid die in de pure vorm niet meer te vinden is. Want, zo stellen Lia van Doorn en Sietske Dijkstra vast: 'Er zijn bijna geen boeren meer.' Althans geen boeren zoals hun vaders. Want niet alleen God verdween uit Jorwerd – dat geldt ook voor de klassieke boerenrituelen, die *Van het erf af* maken tot een parel van realistische nostalgie met een licht beschouwende sociologische toets. Deze verhalenbundel, samengesteld door twee lectoren uit Utrecht, smaakt naar meer, naar verdere sociologische analyse vanuit vrouwelijk perspectief. Wat gebeurt er met de boerendochters van nu? Achter die uitgestrekte landerijen en tuinderijen die Nederland nog steeds maken tot wat het is, zit een verhaal over emancipatie en migratie dat nog verder moet worden verteld.

Peter Rensen is werkzaam bij MOVISIE.

Sietske Dijkstra & Lia van Doorn (red.), *Van het erf af. De trek van boerendochters naar de stad en de honger naar landleven*. Utrecht: De Graaff, 2012, ISBN 978-90-77024-64-5